

*Ганна ЧЕПІЖАК,
студентка 6-го курсу
факультету міжнародної політики,
менеджменту та бізнесу
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»*

СУЧАСНИЙ СТАН ЛІБЕРАЛІЗАЦІЇ ВІЗОВОГО РЕЖИМУ УКРАЇНИ З ЄС

У статті окреслено етапи розвитку, проблеми та перспективи взаємовідносин між Україною та ЄС щодо лібералізації візового режиму в контексті досягнення стратегічних цілей євроінтеграційного поступу нашої держави. Аналізуються особливості візової політики ЄС та практичні дії України з мінімізації негативних проявів у цих питаннях. Основна увага приділена аналізу стану реалізації Національного плану з виконання Плану дій щодо лібералізації ЄС візового режиму для України, підписанню Угоди про асоціацію та впровадженню біометричних паспортів.

Ключові слова: *євроінтеграція, біометричний паспорт, Національне антикорупційне бюро, візовий режим, Національний план.*

Попри багаторазові заяви колишнього уряду про прагнення в якомога стислі часові рамки отримати безвізовий режим, в останні роки Україна продемонструвала найнижчі темпи впровадження положень Плану дій з візової лібералізації (ПДВЛ) – того самого документа, завдяки виконанню якого країни, які не є членами ЄС, отримують безвізовий режим. На сьогодні Україна вже четвертий рік перебуває у першій (законодавчій) фазі виконання цього документа.

Часто кажуть, що в законодавчій сфері Україні залишилось тільки внести зміни до законів з протидії дискримінації та боротьби з корупцією. Насправді, згідно з висновками Третього звіту Європейської Комісії з цього питання, оприлюдненого в листопаді 2013 року, таких завдань більше [6].

За три роки виконання ПДВЛ фактично було здійснено законодавчу реформу, внаслідок цього приведено нормативну базу у відповідність із міжнародними вимогами і стандартами ЄС. Загалом у рамках ПДВЛ ухвалено майже 40 законів України, понад 50 постанов і розпоряджень, потрібних для повноцінної імплементації ухвалених законів, розроблено десятки концептуальних рамкових та планувальних документів, укладено й ратифіковано відповідні міжнародні угоди та конвенції. Процес законодавчого забезпечення впродовж кількох років змінював свій темп від форсованого до уповільненого, втім, результатом стало істотне оновлення ключового законодавства, необхідного для досягнення прогресу у скасуванні віз з боку ЄС.

Водночас деякі новоухвалені закони містять недоліки й прогалини. З огляду на наміри уряду розпочати видачу біометричних паспортів уже з 1 січня 2015 року, постає запитання: що робити з ЄДДР, для запуску якого, за оцінками відповідальних центральних органів виконавчої влади, необхідно кілька років і сотні мільйонів гривень? Бракує активної позиції влади стосовно готовності вилучити положення закону, що приводять до надмірного зосередження персональних даних у руках однієї установи — розпорядника ЄДДР. Та окрім цього, задля функціонування біометричних паспортів потрібні величезні кошти для створення апаратури для їх зчитування, надійного зберігання і непоширення секретної інформації про громадян України та захист від несанкціонованого втручання і використання її в заборонених цілях. Звідси постає запитання, чи може Україна дозволити собі зараз такі витрати? І чи буде створено орган, що візьме на себе відповідальність за надійне збереження секретних даних про кожного громадянина України? З приводу цих запитань уряд поки що мовчить.

Варто відзначити, що у 2011 році було утворено Національний центр, відповідальний за виконання ПДВЛ, але з кінця 2012 року він не працює. Без поновлення роботи цього центру та залучення незалежних експертів до його складу про будь-які зрушення важко говорити.

Зокрема, 22 липня 2014 року Верховною Радою України було прийнято Закон України про внесення змін до Закону України «Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус» [4]. Внесені зміни підтверджують прагнення України до запровадження біометричних паспортів.

13 травня 2014 року ВРУ України прийняла зміни до Закону України «Про захист персональних даних». Ці кроки отримали схвальну оцінку експертів Європейської Комісії. Також були надані рекомендації законодавчо закріпити фактичну передачу омбудсмену необхідних повноважень з подальшим розширенням обсягів та сфери його впливу. Найближчим часом необхідно завершити інституційні процеси передачі функцій і повноважень Державної служби персональних даних омбудсмену.

Значною проблемою за блоком 1 в Україні залишається створення реально діючого антикорупційного органу. Корупція залишається стрижнем іміджу України. Немає консенсусу з приводу створення незалежного органу, уповноваженого проводити антикорупційні розслідування. Національний антикорупційний комітет, що існує з 2010 р., – фіктивний орган, оскільки його засідання вже давно не проводяться, і про якийсь його вплив на державну політику годі й казати. Без законодавчих рішень у цій сфері закрити «антикорупційну» частину ПДВЛ не вдасться. Тому існує нагальна необхідність в активізації діяльності Національного антикорупційного бюро, яке має стати спеціалізованим слідчим органом і займатися питаннями високопосадової корупції. Також слід удосконалити принципи роботи превентивного органу з питань антикорупційної політики – Національного антикорупційного комітету, який координуватиме політику в цій сфері. Що ж до протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму, то тут необхідно якісно імплементувати відповідні стратегії, ухвалені відповідно до Конвенцій ООН та Ради Європи.

13 травня 2014 року було внесено зміни до Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України

щодо запобігання та протидії дискримінації» [5], але в ньому не містилось згадки про поданий Кабміном законопроект 2342 про недопустимість дискримінації громадян під час прийому на роботу та отримання професійної освіти за ознакою сексуальної орієнтації. Офіційний Брюссель схвально відгукнувся про досягнутий Україною прогрес, але водночас вказав, що для остаточного завершення законодавчих змін залишається недопущення дискримінації за ознакою сексуальної орієнтації у трудових відносинах. Аналогічний закон непросто проходить кілька років тому в Сербії, а зовсім недавно – у Молдові. В суспільствах із посттоталітарними травмами неважко переключити увагу з реальних проблем на «інших» громадян, у цьому разі – на представників сексуальних меншин та загрозу «гомо диктатури», на правозахисників, котрі захищають права меншин. Підбурює ситуацію і церква, особливо сильний вплив Московського патріархату. Насправді, зазначений закон не має ані найменшого стосунку до дозволу на «одностатеві шлюби» чи «гей-паради». Закон з протидії дискримінації передбачає лише право на навчання та працю для всіх людей без винятку. Тому в основу законодавчої новели покладено Директиву ЄС 2000/78, яка встановлює загальні рамки недопущення дискримінації у сфері працевлаштування та профнавчання. Але, на превеликий жаль, з цього законопроекту роздули незрозумілий скандал, що і спровокував викривлене бачення цього закону громадянами України, і породив небажання ВРУ прийняти його. Варто зауважити, що без прийняття і впровадження в дію антидискримінаційного закону ЄС не надасть безвізового режиму.

Значним кроком, здійсненим Україною на шляху до євроінтеграції, стало підписання Угоди про асоціацію.

Угода про асоціацію є новаторським документом і першою угодою, що ґрунтується на політичній асоціації між ЄС та будь-якою з країн-учасниць Східного партнерства. Також ця Угода є безпрецедентною з точки зору свого обсягу (низки сфер, які вона охоплює) і глибини (детальності зобов'язань і часових рамок їх виконання).

Україна підписувала угоду в три етапи:

- 1) 21 березня 2014 р. - політичну частину;
- 2) 27 червня 2014 р. – економічну частину;
- 3) 16 вересня 2014 р. угода була ратифікована Верховною Радою та Європейським парламентом.

Основні частини Угоди присвячені ключовим реформам, економічному відновленню та зростанню, а також урядуванню та секторальній співпраці у сферах енергетики, транспорту, охорони довкілля, промисловості, соціального розвитку і соціального захисту, рівності прав, захисту споживачів, освіти, молоді та культури.

Також Угода приділяє особливу увагу цінностям і принципам: демократії та верховенству права, повазі до прав людини та засадничих свобод, належному урядуванню, ринковій економіці та збалансованому розвитку.

Документ передбачає зміцнення співпраці у зовнішній та безпековій політиках, а також в енергетичній сфері.

Він також містить у собі положення про глибоку та всеохопну зону вільної торгівлі. Вони йдуть набагато далі, ніж положення класичних угод про вільну торгівлю, адже передбачають як взаємне відкриття ринків, так і стимуляцію конкурентоздатності та інші кроки, потрібні для досягнення відповідності стандартам Євросоюзу і торгівлі на ринках ЄС.

Окрім того, в Угоді відображені питання правосуддя, свободи і безпеки, а також положення про мобільність.

Стаття 4 Угоди про асоціацію – у котрій йдеться про встановлення Поглибленої та Всеосяжної Зони Вільної Торгівлі (ПВЗВТ) – має вступити у силу 31 грудня 2015 року. Для підтримки українських експортерів ЄС продовжить час дії автономних торговельних преференцій до того ж самого дня.

Висновки. Український народ заслужив, щоб йому відкрили двері до Європейського Союзу, однак уряду не варто покладатися лише на «моральний борг ЄС». Не варто очікувати перегляду з боку ЄС критеріїв, передбачених ПДВЛ, зважаючи на вплив Майдану та воєнних операцій на території України. Захоплення

в Європі революційними змінами може слугувати підставою для значно кращого сприйняття громадян України, втім, цього замало, аби очікувати на вирішення питання скасування віз лише політичним рішенням. Тому попереду багато роботи, яку потрібно виконати, щоб Україна одержала зрештою такий бажаний і довгоочікуваний безвізовий статус.

Список використаних джерел

1. *Візова лібералізація: як зійти з мертвої точки? / Ірина Сушко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://gazeta.dt.ua/LAW/vizova-liberalizaciya-yak-ziyti-z-mertvoyi-tochki-.html>*
2. *Візова лібералізація: не фініш, але півшляху / Ірина Сушко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://gazeta.dt.ua/internal/vizova-liberalizaciya-ne-finish-ale-pivshlyahu-.html>*
3. *І де безвізовий режим? / Олександр Сушко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://gazeta.dt.ua/international/i-de-bezvizoviy-rezhim-.html>*
4. *Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1601-18/para2#n2>*
5. *Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запобігання та протидії дискримінації» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1263-18/para11#n11>*
6. *Документ спільної робочої групи «Реалізація Європейської політики сусідства у 2010 році. Звіт про хід реалізації проекту в Україні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_a44*

The article outlines the stages of development results, problems and prospects of relationships between Ukraine and the EU on visa liberalization in the context of achieving the strategic items for European integration. The basic stage of legal regulation of the problem, especially EU visa's policy and practical actions of Ukraine is to minimize the negative effects of these issues. The main attention is paid to analyze the implementation of the National Plan of Action Plan for liberalization of visa regime for Ukraine, signing of the Association Agreement and in the nearest future the introduction of biometric passports.